

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 49. broj

4. prosinca 2025.

cijena 300 Ft

Obljetnica – 50 ljet tambure u Koljnofu

FOTO: ZORICA TÓTH

10. i 11. stranica

Nagrađeni na Danu Hrvata

4., 5. i 6. stranica

U Mjesecu hrvatske knjige

12. stranica

Raste broj učenika u serdahelskoj školi

14. i 15. stranica

„Offline“

Godina je proletjela. Ne znam ni kad prije. Samo osjećam umor. Potrebu da stanem i odvojim se od cjelogodišnjeg začaranog kruga rutine.

Današnje virtualne platforme bljeskaju na nas svojim uljepšanim verzijama života. Kao lampice na uskoro postavljenoj božićnoj jelki na trgu. Sve je sjajno, uspješno, najbolje što može biti. Tim idiličnim slikama šaljemo odobravanje pritiskom na gumb „like“. Uključujemo se u tu „sjajnu i nadasve veselu“ priču virtualnog života. Veselje postaje (nametnuti) imperativ. Ali nije sve tako veselo. Ne može biti. Neprirодно je. I dok se glumi pretjerano veselje, u isto vrijeme potiskuju se svi neveseli osjećaji. Kao da je današnji prikriveni okidač deprimiranosti upravo pretjerano dokazivanje veselja. Onoga veselja kojem težimo, ali ne možemo ga stvarno doseći ako nismo vjerni sebi, ako nismo u stanju proživjeti i suočiti se i s nedaćama koje kamufliramo hineći veselje.

U svoj um taložimo te iskrivljene vizije dok sam život, od krvi i mesa, ispuštamo kroz prste. Ja više i ne razlikujem fotografije i videozapise umjetne inteligencije od onih na kojima su stvarni ljudi. Iako se trudim, katkad ipak zaboravim da biti „online“ zapravo znači biti „offline“ u stvarnom životu. A u stvarnom su životu mirisi, opipi, pogledi, toplina, bezbroj sitnih gesta koje nemaju samo jednu dimenziju. Jesmo li svjesni da su najvažnije stvarne veze, zajednički doživljaji, iskustvo, razgovori, vrijeme koje posvetimo bližnjima, a i sebi? Trenutci koji pripadaju samo nama i koje ne treba dijeliti s cijelim svijetom, trenutci kojima „virtualni izvještaj“ ne uvećava vrijednost, nego je upravo oduzima?

Ove blag dane provedimo jedni s drugima, budimo prisutni uživo, a odsutni mrežno. Slobodno koristimo opciju „offline“.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Glasnogovornikove ovlasti nisu velike jer nema pravo glasa, ali uz odlična primanja ima i znatna druga zakonom osigurana sredstva koja se mogu usmjeriti na zajednicu Hrvata u Mađarskoj.“

Na sjednici Skupštine HDS-a održanoj 13. rujna tek u točki Razno zastupnik s liste Udruge Hrvati – Horvátok potaknuo je pitanje parlamentarnih izbora i pitanje kriterija kojih bi se Skupština HDS-a trebala držati pri izboru osobe koju će HDS postaviti na čelo liste za izbor glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu. Ta će osoba Hrvate predstavljati sljedećih pet godina, od 2026. Glasnogovornikove ovlasti nisu velike jer nema pravo glasa, ali uz odlična primanja ima i znatna druga zakonom osigurana sredstva koja se mogu usmjeriti na zajednicu Hrvata u Mađarskoj. A dobrim prijedlozima, argumentima i osobnim integritetom te hrabrošću – možda naivno, ali vjerujem – mogu se postići i dobri rezultati, što ta pozicija ipak omogućava.

Desetak dana nakon spomenute sjednice zastupnik Pajrić s Liste Hrvati – Horvátok u Skupštini HDS-a uputio je pismo na adrese svih mjesnih samouprava i svih hrvatskih manjinskih zastupnika u Mađarskoj. Inače je u Skupštini HDS-a od 31 zastupnika njih 10 s liste Hrvati – Horvátok, a 21 s liste Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Trenutačno glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu ima mjesečna bruto primanja u iznosu od 2 402 514 forinte (studen 2025.). Prema Zakonu o parlamentu i primanjima zastupnika (glasnogovornika) na raspolaganju mu je mjesečna svota od 6 606 914 forinte za zapošljavanje suradnika u uredu, 700 733 forinte za stan u Budimpešti ili korištenje hotelskog smještaja, 2 002 095 forinti za ured izvan Budimpešte, 100 105 forinti za troškove mobitela te naknada za putovanja i gorivo – ovisno o udaljenosti mjesta stanovanja (od 300 km nadalje do maksimalno 6 500 km). Sve to pomnožite s brojem 12, koliko je mjeseci u godini. Ta su primanja i prava u ovim brojkama na snazi od 1. ožujka 2025. godine.

Odluku o sastavu liste HDS-a na parlamentarnim izborima i prvom na listi Hrvatska državna samouprava donijet će prema prijedlogu dnevnog reda na sjednici zakazanoj za 13. prosinca 2025. godine. Po Zakonu o parlamentarnim izborima pravo postavljanja liste u isključivoj je nadležnosti Skupštine HDS-a. Može se očekivati da će

parlamentarni izbori biti u travnju ili početkom svibnja. Ovih se dana čuje kako će oni biti 12. travnja.

HDS je na izborima 2014. kao prvog na listi postavio tad aktualnog predsjednika HDS-a Mišu Heppa, 2018. voditelja Ureda HDS-a Jozu Solgu te ponovno Jozu Solgu 2022. godine. Karte su otvorene i, kao i uvijek, šapuću se neka imena, ali iznenadili smo se i 2018. pa ćemo se zasigurno iznenaditi i sada.

Politička odgovornost predlaganja i izbora pravo je tek 31 zastupnika Skupštine HDS-a. Neka budu hrabri i dalekovidni u tom pravu. Svaki član Skupštine, koji predstavlja sve Hrvate u Mađarskoj u vrhovnom političkom tijelu, mogao bi dati na glasanje ime osobe koju on sam smatra najboljim kandidatom. To je u idealnom slučaju – ali idealnih slučajeva nema. Vjerojatno će većina odlučiti tko će biti prvi na listi i time glasnogovornik u mandatu od 2026. do 2031. godine.

Drugim riječima, odluka o imenu na vrhu liste znači sve i izbor se događa prije izbora: kad se sastavlja lista i odlučuje tko je prvi na njoj.

Tu dolazimo do šireg pitanja koje je postavio zastupnik Pajrić: treba li glasnogovornik biti samo produžena ruka većine u Skupštini HDS-a ili bi trebao biti istinski glas zajednice? Zato možda vrijedi ponoviti ono što se često prešućuje: izbor glasnogovornika nije samo pitanje političkog dogovora unutar HDS-a nego pitanje šireg povjerenja cijele zajednice. Jer on ne govori u svoje ime – nego u ime svih nas.

Na sjednici Udruge Savez državnih samouprava u Mađarskoj, čiji su članovi aktualni predsjednici državnih manjinskih samouprava (njih 13), održanoj 20. studenoga, prema jednom izvješću sa sastanka, po izvjestitelju najzanimljiviji dio zasjedanja bilo je aktualno pitanje utvrđivanja liste za izbor manjinskog zastupnika (glasnogovornika), 13 državnih narodnosnih lista.

Izvjestitelj navodi kako je javnosti malo poznato da sve veće manjinske zajednice imaju vlastitu metodologiju za sastavljanje liste. Piše kako je bit tih metodologija da u procesu odlučivanja sudjeluje znatno širi krug pripadnika narodnosti, a ne samo zastupnici skupština državnih samouprava.

Branka Pavić Blažetin

INTERVJU S MAĐARSKIM PREDSJEDNIKOM TAMÁSEM SULYOKOM

„Život s nacionalnim manjinama obogaćuje i nas same!”

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Poštovani gospodine predsjedniče, kako ocjenjujete Državni dan Hrvata u Mađarskoj i njegov politički značaj?

Ovo je jedno veoma važno događanje. Mislim da su sve nacionalne manjine koje žive u Mađarskoj iznimno važne za Mađarsku. Njihova važnost proizlazi iz činjenice da na svaku manjinu gledamo kao na vrijednost i resurs. Smatram da su naša država i naš narod bogatiji zahvaljujući manjinskim zajednicama u Mađarskoj – suživot i zajednički život s nacionalnim manjinama obogaćuje i nas same. U današnjem svijetu postoje teški izazovi, ali vjerujem da ih zajedništvom možemo prevladati.

ničku prošlost. Smatram da je to zajedničko iskustvo koje oba naroda mogu primijeniti i u današnjem životu.

Postoje povijesne osobe kojima se zajedno možemo diviti. Imamo zajedničke vrijednosti, primjerice kršćanstvo. No ako pogledamo folklor i kulturu, kao što je predsjednik Milanović spomenuo kod hrvatskog plesa, gotovo da nema razlike između mađarskog i hrvatskog plesnog izraza.

To upućuje na ozbiljne međusobne utjecaje. Folklor, narodne pjesme, tradicija – sve je imalo snažan utjecaj. Živimo ovdje u Karpatskoj kotlini već dugo i nadam se da ćemo tako živjeti i sljedećih tisuću godina, zajedno.

Dvojica predsjednika na Danu Hrvata u Pečuhu

Danas sam imao vrlo pozitivan dojam, kako u vezi s vremenom provedenim s Mađarima u Hrvatskoj tako i s današnjim slavljenjem s hrvatskom nacionalnom manjinom u Mađarskoj.

U svojem ste govoru naglasili tisućljetno zajedništvo – toliko niti veže dva naroda, mađarski i hrvatski.

Tisuću godina dugo je vrijeme. Zapravo to je već više od tisuću godina, a vrijeme prolazi, što je iznimno dugo razdoblje za dva naroda. To vrijeme utkano je u dušu i sjećanje i mađarskog i hrvatskog naroda. Naša je povijest zajednička, a posebice jer i hrvatska i mađarska državnost sežu daleko u zajed-

Predsjednik Tamás Sulyok s glavnom urednicom Brankom Pavić Blažetin

U kojoj mjeri susret s predsjednikom Milanovićem, posjet mađarskoj zajednici u Republici Hrvatskoj (u Bilju i Kopačevu) te sudjelovanje na programu Dana Hrvata u Mađarskoj doprinose produbljivanju odnosa dviju država?

U razgovoru s predsjednikom Milanovićem uvjerio sam se da ne postoji nesuglasje u procjeni položaja manjina između Hrvatske i Mađarske. Mađari u Hrvatskoj i Hrvati u Mađarskoj imaju sva prava, i po pravnom i po gospodarskom statusu, i mislim da je to velika vrijednost. Uz to, predsjednik Milanović pokazao je osobnu predanost i prema Mađarima u Hrvatskoj i prema Hrvatima u Mađarskoj, smatrajući obje manjine resursom i vrijednošću za većinsku državu. I ja tako mislim. Smatram da se s tim treba postupati upravo tako, a i hrvatska i mađarska država nastoje osigurati to da manjine mogu očuvati tradiciju i materinski jezik. To je potvrdio i današnji nastup na pozornici ovdje u Pečuhu koji smo mogli vidjeti. Scena je ovdje bila impresivno ispunjena – na sceni su bile izvanredne izvedbe, a i s druge strane granice vidjeli smo da su i Mađari u Hrvatskoj uspjeli ostvariti vrlo kvalitetne kulturne programe, s obzirom na brojnost. Stoga mislim da smo svi obogatili svoje iskustvo – i ja i predsjednik Milanović, a vjerujem da su i dvije države i dva naroda time postali bogatiji.

Foto: keh.hu

Priznanja Republike Hrvatske

Dan Hrvata u Pečuhu 2025.

U nazočnosti predsjednika Mađarske Tamása Sulyoka i predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića održan je svečani program Dana Hrvata u Pečuhu. Tom je prigodom predsjednik Milanović odlikovao sljedeće pojedince, ustanove i udruge:

Red hrvatskog pletera

Red hrvatskog pletera Josi Šibalinu

Predsjednik Milanović odlikovao je Redom hrvatskog pletera **Josi Šibalina** za doprinos razvoju odnosa između Republike Hrvatske i Mađarske te za iznimne zaslugue u promicanju hrvatske kulturne baštine i identiteta.

Povelja Hrvatskom kazalištu u Pečuhu

Povelja Tamburaškom sastavu „Koprive“

Povelja Kulturno-umjetničkom društvu „Tanac“

Povelje Republike Hrvatske predsjednik Milanović dodijelio je:

- ▶ **Hrvatskom kazalištu u Pečuhu** za doprinos razvitku odnosa Hrvatske i Mađarske te promicanje hrvatske kazališne umjetnosti
- ▶ **Kulturno-umjetničkom društvu „Tanac“** za osobit doprinos očuvanju hrvatskog narodnog blaga i folklorne tradicije Hrvata u Mađarskoj
- ▶ **Tamburaškom sastavu „Koprive“** za osobit doprinos očuvanju i razvoju glazbene kulturne baštine Hrvata u Mađarskoj.

Nagrađeni odličjima SHM-a i HDS-a na Danu Hrvata u Pečuhu, 15. studenoga 2025.

Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelio je nagradu **Marti Barić Rónai** za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj.

SHM je nagradio Martu Barić Rónai

Marta Barić Rónai rođena je u Katolju u šokačkoj obitelji. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Pečuhu. Nakon udaje preselila se u Udvar, gdje se odmah uklopila u vjerski i kulturni život sela i postala aktivna organizatorica raznih baranjskih događanja. Svoj hrvatski identitet nije samo očuvala nego je prenijela i na svoju djecu. Trenutačno je predsjednica Hrvatske samouprave Udvara, a već u drugome mandatu predsjednica je Odbora za vjerska pitanja Hrvatske državne samouprave. Jedna je od inicijatora vjerskih programa državnog karaktera za mlade. Zahvaljujući Odboru svake se godine održava državni vjerski kamp za djecu, a od 2022. Hodočašće mladih u Međugorje, čime se ojačava nacionalna svijest i pripadnost katoličkoj vjeri među mladim Hrvatima u Mađarskoj.

Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelio je nagradu **Mariji Cziczeli Cseke** za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj.

Marija Cziczeli Cseke rođena je u hrvatskom selu Mlinarcima u Pomurju. Svoj radni vijek provela je u vrtiću u Mlinarcima. Tijekom

SHM je nagradio Mariju Cziczeli Cseke

cijeloga života aktivna je članica lokalne zajednice. Sedamdesetih godina počela je prikupljati etnografske podatke o životu kajkavskih hrvatskih obitelji svojega sela. Prikuplja i kajkavske riječi: dosad ih je zabilježila više od 3100, a rad i dalje traje. Objavila je seriju knjiga koje se bave narodnom umjetnošću, običajima i gastronomijom pomorskih Hrvata. Svojim neumornim radom ostavila je dubok trag u kulturnom životu Mlinaraca i cijelog Pomurja. Njezino djelovanje svjedoči o snazi identiteta, poštovanju prema nasljeđu i iskrenoj želji da se ono prenese na buduće naraštaje.

Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelio je nagradu **Hrvatskom kulturnom i sportskom centru „Josip Gujaš Džuretin“** za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj.

Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“ ustanova je koja već deset godina služi očuvanju, održavanju, razvoju i prezentaciji duhovne i kulturne baštine te tradicije Hrvata u Podravini. Tijekom godina uspješno integrira hrvatske samouprave, civilna društva, sportske kolektive iz Podravine organizirajući razne znanstvene, vjerske, kulturne i sportske programe za svaki naraštaj, od najmlađih do najstarijih. Kulturni i sportski centar surađuje s raznim domaćim i matičnim institucijama, organizacijama te ostalim sudionicima kulturnog života.

Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagradu za 2025. godinu **Ani Škrapić Timar** za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj.

HDS je nagradio Anu Škrapić Timar

Ana Škrapić Timar od 1985. godine učiteljica je u osnovnoj školi u Petrovu Selu. Njezina su predanost i entuzijazam prema hrvatskom jeziku i hrvatstvu neprekidni. Od osnutka je članica Hrvatske samouprave, kojoj je u tri mandata bila i predsjednica. Od početka vodi amatersko kazališno društvo koje izvodi predstave na hrvatskom jeziku te je organizatorica i voditeljica brojnih događanja, manifestacija i festivala. Kao učiteljica, autorica hrvatskih udžbenika i kao ravnateljica škole smatra najvažnijom zadaćom očuvanje i prenošenje jezika, tradicije i identiteta gradišćanskih Hrvata.

Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagradu za 2025. godinu **Antunu Gugu** za istaknutu djelatnost na području hrvatskog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj.

Antun Guga hrvatski je kao materinski jezik naučio u rodnoj kući u Sentivanu, a istodobno je ondje stekao nacionalnu svijest i odanost prema svojoj hrvatskoj manjini. Za njega je bilo prirodno da postane učitelj hrvatskog jezika, da gaji i njeguje bunjevačko-hrvatske tradicije i kulturnu baštinu. Kao student Učiteljske škole bio je osnivač tamburaškog sastava „Čabar“. Kao nastavnik i danas predaje hrvatski jezik i narodopis. I njegova je zasluga da u školi hrvatski jezik uči stotinjak djece od prvog do osmog razreda. Kao ravnatelj škole osim odgojno-obrazovnog rada glavni je inicijator raznih kulturnih priredaba.

Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagradu za 2025. godinu **Jelici Matyók Csende** za istaknutu djelatnost na području hrvatskog društveno-političkog života u Mađarskoj.

HDS je nagradio Antuna Gugu

HDS je nagradio Jelicu Matyók Csende

Jelica Matyók Csende rođena je u Lukovišću, gdje je završila osnovnu školu. Školovanje nastavlja u Pečuhu u ekonomskoj srednjoj školi te na Ekonomskom fakultetu u Zalaegerszegu. Aktivna je članica hrvatske zajednice u Podravini. Niz godina bila je predsjednica Hrvatske samouprave Barče i predsjednica Hrvatske samouprave Šomođske županije. Važno joj je očuvanje hrvatskog jezika, kulture i običaja. Jedna je od osnivačica KUD-a „Podravina“.

Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagradu za 2025. godinu **Petru Balažu** za istaknutu djelatnost na području hrvatske mladeži u Mađarskoj.

Petar Balaž rođen je u Pečuhu u hrvatskoj obitelji privrženoj tradicionalnim hrvatskim vrijednostima. Vrtič, osnovnu školu i gimnaziju završio je u Obrazovnom centru Miroslava Krlež. Studirao je na Visokoj učiteljskoj školi u Baji, gdje je diplomirao kao prvi muški na-

HDS je nagradio Petra Balaža

SHM je nagradio Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“
(Foto: Ákos Kollár – Facebook)HDS je nagradio Suzanu Leszkovich
(Foto: Ákos Kollár – Facebook)

rodnosni odgajatelj u Mađarskoj, pa se zaposlio u Hrvatskom vrtiću Miroslava Krležu u Pečuhu. Godinama je bio član KUD-a „Baranja“, danas je član Hrvatske plesne grupe u Birjanu i Muškog pjevačkog zbora „Hrastina“. Kao zastupnik Hrvatske samouprave Udvara svakog ljeta organizator je i voditelj kampa hrvatskog jezika i kulture za djecu. Njegov empatičan i tolerantan pristup, ustrajan i predan rad u velikoj mjeri doprinose uključivanju najmlađeg naraštaja u život hrvatske zajednice.

Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagradu za 2025. godinu **Suzani Leszkovich** za istaknutu djelatnost na području hrvatskog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj.

Suzana Leszkovich ljubav prema obrazovanju i važnost odgoja djece naslijedila je od majke. Više od 40 godina učiteljica je u Bizonji, a deset godina i ravnateljica. Sudjelovala je u osnivanju hrvatsko-mađarske dvojezične škole. Smatra važnim povezivanje mladih s maticom. Pod njezinim ravnanjem djeca su postigla istaknute rezultate na brojnim natjecanjima.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Ured predsjednika Republike Hrvatske / Filip Glas

Članovi KUD-a „Tanac“ (Foto: KUD „Tanac“)

Voditelj KUD-a „Tanac“ József Szávai

U nekoliko rečenica gotovo je nemoguće sažeti iskustvo i radost koju nam je donijela ova večer, večer kad je predsjednik Republike Hrvatske dodijelio državno priznanje Kulturnoj udruzi „Tanac“. Pripremao sam se na snažne osjećaje, ali ne i na to da će me Zoran Milanović, osim uobičajenog rukovanja, i zagrliti. Pripremali smo se za program, za koreografiju, ali ne i za to da će gotovo tisuću ljudi u Centru Kodály usred našeg plesa iznenada, dugo i snažno pljeskati. To je osjećaj koji se ne može opisati – neizmjerina i neopisiva radost.

Ovu nagradu nismo dobili mi.

Ovu nagradu dobili su stanovnici hrvatskih sela u Mađarskoj – živi i preminuli – oni koji su sačuvali svoju vjeru, svoju glazbu, svoje pjesme, svoje plesove, oni koji su brižno do danas čuvali u

ormarima predivne narodne nošnje u kojima plešemo. Popis bi mogao biti dug, a počinje ovako: Kukinj, Salanta – Nijemet, Katolj, Udvar, Semelj, Ata, Sukit, Poganj, Mohač, ostala baranjska mjesta, zatim bačka sela, Santovo, Dušnok, područje uz Dravu: Kašad, Semartin, Martinci, Lukovišće, Novo Selo... Jednostavno ne mogu stići do kraja, a znam da mnogi nisu sada ni spomenuti.

Nagradu su dobili i naši učitelji. Koliko se puta zamaglilo staklo u dvorani za probe, koliko smo se puta oznojili plešući, pjevajući, ulažući i posljednji atom snage da ono što radimo bude dobro, lijepo, autentično. Da na kraju iscrpljujućih proba čujemo onih nekoliko važnih rečenica od učitelja, rečenica koje ćemo možda čuvati u sebi do kraja života.

Vrijedilo je boriti se jer smo opstali. Vrijedi birati dobro, lijepo, ono što pomaže da živimo. Hvala ti, Hrvatska, što nas nisi zaboravila!

Svečani govor predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana na državnom Danu Hrvata

Velika mi je čast i iskrena radost što ste se u ovako velikom broju odazvali našem pozivu. Danas nas se iz gotovo svih krajeva Mađarske okupilo gotovo tisuću kako bismo zajedno slavili, uživali u hrvatskoj kulturi i dostojno obilježili Dan Hrvata u Mađarskoj.

Prema našoj tradiciji, ovom prigodom predsjednik Hrvatske državne samouprave podsjeća na postignute rezultate i izazove s kojima se naša zajednica suočila u protekloj godini. Ovaj put izdvojio bih samo jedan, ali povijesni događaj: nakon što smo u lipnju ispratili osmaše Hrvatske škole Mate Meršića Miloradića u Sambotelu, u rujnu je počela s radom prva hrvatska gimnazija na sjeverozapadu Mađarske. Dopustite mi da i ovim putem izrazim iskrenu zahvalnost svima koji su na bilo koji način pridonijeli ostvarenju višedesetljetnoga sna gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj.

I ove smo godine uspješno proveli sve naše najvažnije programe: Croatiadu, hodočašća, dječje kampove, Microfon, biciklijadu, razne festivale i mnoge druge kulturne manifestacije, a u tijeku je i infrastrukturna obnova zgrada naših škola u Sambotelu, Santovu i Pečuhu.

Poštovani uzvanici, poštovani gosti, želio bih skrenuti pozornost i na činjenicu da Hrvatska državna samouprava 2025. godine obilježava 30. obljetnicu svojega postojanja. Tim povodom priredili smo skromnu, ali sadržajno bogatu izložbu koju ste već mogli razgledati u auli. Tijekom tri desetljeća svojega djelovanja HDS je prošao dug i zahtjevan put: od početne nepoznanice postao je najviše političko tijelo hrvatske zajednice u Mađarskoj. Osnovili smo 17 ustanova, svake godine organiziramo više od 20 državnih programa, podupiremo lokalne i županijske samouprave te civilne organizacije. Uvjeran sam da smo u tom razdoblju ostvarili naše primarne ciljeve: pridonijeli smo zaštiti i zastupanju prava hrvatske manjine te očuvanju hrvatskog jezika, kulture i tradicija. Smatram da smo na dobrom putu k izgradnji kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj.

Naravno, u životu svake zajednice povremeno se pojavljuju razlike u mišljenjima i nesporazumi, no naši rezultati dokaz su da se zajedništvom, suradnjom te upornim i odgovornim radom mogu postići iznimna postignuća. Stoga želim zahvaliti svim dosadašnjim i sadašnjim članovima Skupštine, Uredu HDS-a, hrvatskim ustanovama, lokalnim i županijskim samoupravama, civilnim udrugama i svima koji su – od Gradišća do Bačke – radili i rade za dobrobit naše zajednice. Zahvalnost dugujemo i vlastima Mađarske te Republike Hrvatske na njihovoj trajnoj potpori, brizi te političkoj i materijalnoj pomoći. Ujedno molim za njihovu daljnju potporu našim programima i budućim inicijativama kako bismo rad Hrvatske državne samouprave učinili još uspješnijim i zajedno služili boljitku hrvatske zajednice u Mađarskoj.

Ivan Guga

Jose Ostrogonac

Svečani govor predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Jose Ostrogonca na državnom Danu Hrvata

Srdačno vas pozdravljam na današnjem Državnom danu Hrvata!

Drago mi je da ste i ovaj put doputovali iz svih krajeva Mađarske gdje žive Hrvati kako bismo skupa nazočili hrvatskoj misi u predivnoj pečuškoj katedrali svetoga Petra i svetoga Pavla.

Hvala Vam, uzvišeni gospodine nadbiskupe, na lijepim riječima koje ste nam uputili na ovom prelijepom državnom misnom slavlju.

Posebno mi je drago da smo, kao i uvijek, i ove godine popunili dvoranu Kodály i da su svojom nazočnošću Dan Hrvata uveličali predsjednik Republike Hrvatske gospodin Zoran Milanović i predsjednik Mađarske gospodin Tamás Sulyok.

Ponovna nazočnost visokih dužnosnika naše domovine i naše matice znači da smo mi Hrvati u Mađarskoj priznata narodnost koja živi sa svojim ustavnim pravima, brine se o očuvanju materinskog jezika, tradicija i vjere, savjesno gradi svoju kulturnu autonomiju, a u godinama velikih manjinskih biračkih izazova ozbiljno živi s pravom da bira i bude birana.

Ova je današnja priredba jubilara jer se povezuje s okruglim obljetnicama. Naime, prije 35 godina osnovali smo prvu neovisnu hrvatsku organizaciju, Savez Hrvata u Mađarskoj, a prije 30 godina utemeljili smo prve mjesne i županijske samouprave te Hrvatsku državnu samoupravu. Bila su to dva najvažnija događaja u povijesti naše manjine nakon promjene društveno-političkog sustava u Mađarskoj.

Na današnjem svečanom skupu nemamo vremena da se vraćamo u prošlost, da sumiramo što je i kako je bilo. To ćemo učiniti na posebnim priredbama jer je analiza proteklih događaja uvijek potrebna, ona može pokazati pravi pravac u ostvarivanju naših daljnjih ciljeva i zadaća.

Budući da znamo da izrečena riječ često gubi svoj značaj, a pisana riječ navijeke ostane, mi smo za Savezu obljetnicu pripremili izdanje u kojem se preko raznih dokumenata prisjećamo o zbivanjima u ovih više od tri desetljeća.

Dozvolite mi da na kraju svojih pozdravnih riječi citiram moto ovoga izdanja: „35. obljetnica u životu jedne udruge je ne samo značajan datum već i zrcalo proteklih događaja, sumiranje i ocjena obavljenog posla.

Listajući ovo izdanje, u susret nam dolaze uspomene – lijepe i kobne – svjedoci naših nastojanja koji nas tjeraju na razmišljanje, vraćaju nas u prošle burne dane, u dane traženja odgovornog puta za očuvanje krhkog zajedništva.

Vrijeme je dokazalo svoje – uvažavanje raznolikosti mišljenja, strpljenje i tolerancija urodili su uspjehom jedinstva i suradnje, koje nam je itekako potrebno i danas. Zaslugom naših regija predvođenih priznatim pojedincima zasnovan je temelj nadolazećih zadaća i izazova. A tih je bilo baš dosta tijekom godina na svim područjima društveno-političkog života.

Dužni smo odati počast, zahvaliti svim našim članovima udruge koji više nisu među nama, članovima koji i danas ulažu truda i vremena, svima onima kojima je na srcu budućnost i očuvanje ovdje stečenog zajedništva, nit šarolikosti, ponos pripadnosti.”

Izložba fotografija „Žene svijeta u crvenom“

U organizaciji Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ i Hrvatske samouprave Ferencvaroša 20. listopada 2025. svečano je otvorena izložba fotografija „Žene svijeta u crvenom“. Autorica izložbe Vesna Mores proputovala je čak 25 zemalja svijeta i na tim putovanjima fotografirala žene u crvenom, od čega je i nastala izložba. Dan crvenih haljina posvećen je prevenciji moždanog udara u žena. Autorica je ovu izložbu posvetila svim ženama jer ih želi potaknuti da više misle na sebe i svoje zdravlje.

Događanje je počelo plesnim nastupom HOŠIG-ove „Tamburice“ u kojem su djevojke u crvenim haljinama briljirale. Plesale su koreografiju Andree Balint. Izložbu je službeno otvorila ravnateljica Hrvatskog školskog centra Miroslava Krležu u Pečuhu Janja Živković Mandić, koja se prisjetila prethodne izložbe Vesne Mores u školi u Pečuhu koja je bila na temu žetve i koja je bez ukrasa i poziranja dočarala ljepotu svakodnevice. Izložbu „Žene svijeta u crvenom“ nazvala je svjetskom, ali i duboko osobnom te istaknula:

Izložbu je otvorila Janja Živković Mandić

„Crvena je boja života jer je to boja krvi, energije, srca koje kuca. Boja ljubavi jer izražava toplinu, osjećajnost, pripadnost i privrženost. Boja strasti jer pokreće, motivira, pali unutarnji plamen. Crvena je i boja borbe, boja revolucije, snage i odlučnosti. Ona je boja hrabrih, onih koji ne pristaju na šutnju, koji se usude stati, reći, živjeti. Zato je crvena i boja žene. U povijesti su žene često bile prikazivane pastelnim bojama. Vesna Mores to mijenja. Ona ženi vraća crvenu boju jer žena nije krhki simbol. Ona je život sam. Toplina i plamen, nježnost i snaga, krv i srce svijeta.“

CRIKVENICA – Međunarodni znanstveni skup „Crikvenica, obljetnice i baština – prigodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva“ održan je u Crikvenici 17. listopada. Skup je okupio istaknute stručnjake iz područja prava, povijesti, književnosti i kulturne baštine. Uz izlaganja domaćih i stranih znanstvenika pokušalo se rasvijetliti pravno-politički razvoj Vinodola i Crikvenice, značaj Matice hrvatske, uloga pavlinskog samostana te upravno ustrojstvo Selca u različitim povijesnim razdobljima. Poseban naglasak stavljen je na lik kralja Tomislava u književnosti i kazalištu te na doprinos iseljenika iz crikveničkog kraja u turbulentnim vremenima europske povijesti. Među izlagачima bili su i Ladislav Heka i Ildikó Sondi, koji su izlagali na temu „Crikvenica u planovima i programima Ugarske vlade u vrijeme dualizama“.

Autorica izložbe Vesna Mores s domaćinima

Prisutnima su se obratili ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrin i sama autorica izložbe Vesna Mores, koja je objasnila da se fotografijom bavi amaterski, iz ljubavi, te ispričala mnoštvo anegdota doživljenih kad je poskrivečki pokušavala fotografirati žene u crvenom diljem svijeta.

Kršul

TRENUTAK ZA PJESMU

Vedrine

*To što sam tako razigran, zanesen,
davno je znano čokotu u jesen,
trstici suhoj, žilavom ševaru,
kad vjetar kroz njih svira pjesmu staru.
Znano je davno zvjeradi i bilju,
jastrebu surom, pokraj mora smilju...
Dižu se magle iznad tamnih kuća.
To srce naglo kuca, dišu pluća.
Prolaze kiše! To se vedri, plavi –
– to raste nebo u snu i na javi.*

Gustav Krklec

Glavna godišnja beletristička nagrada (Szépirodalmi nagydíj) spisateljici hrvatskih korijena

Ovogodišnje nagrade Mađarskog društva pisaca dodijeljene su 25. listopada. Nagrade su dodijeljene u pet kategorija. Nagradu „Kéri Piroska” dobila je Gabriella Nagy, Nagrada „Junior beletristike” („Szépíró junior”) pripala je Ábeli Török, Nagrada „Géher István” dodijeljena je Lászlóu Kúnosu, najboljom disertacijskom prozom proglašena je ona Andrása Kardosa. Glavna godišnja beletristička nagrada (Szépirodalmi nagydíj) dodijeljena je svestranoj spisateljici i slikarici hrvatskih korijena Orsolya Péntek.

Ijivala se svake godine do 2013. Nakon petogodišnje stanke nagrade Szépiró ponovno se dodjeljuju uz pomoć privatnih sponzora. Od 2024. godine Lajos Jánosy, Natália Szeifert i János Szegő članovi su upravnog odbora.

Orsolya Péntek već je nagrađivana: dobila je nagrade poput „Litera” (2020.), „Pál Békés” (2023.) te književnu stipendiju Eržebetvarosa (2024.).

Konferirajući nagradu Orsolye Péntek u svojem je govoru Péter Bozsik rekao: „Dva motiva Orsolye Péntek vrlo su snažno vidljiva. Jedan je Monarhija, drugi je Mediteran. Prisutni su u svakoj njezinoj knjizi koju znam kao što su cvrčci prisutni kad je više od 30 stupnjeva.”

Nagrada Szépiró jedna je od najprestižnijih nagrada u mađarskom književnom životu, a dodjeljuje ju stručni žiri sastavljen od članova organizacije za najistaknutiju zbirku proze, poezije i esaja prethodne godine. Nagrada ustanovljena 2001. godine dodje-

(kao i obično) fotografirati. I nakon napisanih sedam knjiga još uvijek ne znam koje su prave riječi u ovom trenutku. Ali mislim da ću ovu nagradu u mislima posvetiti svojim bakama i djedovima, koji su me odgojili i naučili čitati i pisati na mađarskom. Njihove portrete objavit ću u komentarima.”

Nakon knjiga „Andaluzijske kćeri” (2014.), „Knjiga o Dorki” (2017.), „Mađarska fotografija 1840. – 1989.” (2018.), „Snijeg u Rimu” (2020.) i „U znaku Venere – roman o Pečuhu” (2022.) krajem ove godine izišao je Orsolyin najnoviji roman: „I ovdje postoje bogovi”. Njegovo prvo poglavlje posvećeno je Zagrebu, gdje je često boravila kod rodbine i gdje je prvi put (s godinu i pol dana) progovorila na hrvatskom jeziku.

Kršul

BELI MANASTIR – U organizaciji SKUD-a „Jovan Lazić” iz Belog Manastira 11. listopada održan je koncert pod nazivom „Jesen stiže, dunjo moja”. Uz SKUD-ov dječji pjevački zbor i sastav poseban gost koncerta bio je Orkestar „Radost” iz Mohača.

FRAKANAVA – Hrvatsko kulturno društvo 11. listopada u Frakanavi je održalo 13. Festival klapa i zborova. Ove godine na festivalu je sudjelovalo deset klapa i zborova: devet iz gradišćanskohrvatskih zajednica iz Austrije, Mađarske i Slovačke uz ansambl Oktakord iz Koruške. Na festivalu je sudjelovala Ženska vokalna skupina „Biser” iz Unde.

TAMBURA ZASVIRA U KOLJNOFU JUR 50 LJET

Folklorna grupa Koljnof je subotu, 27. septembra mogla svečevati 50 ljet, da je tambura došla u selo. Kulturnim programom i feštom potom su se spomenuli minulih ljet.

Koljnof – Bilo je davnoga 1963. ljeta, kad su trajštofski tamburaši na čelu s direktorom škole Adalbertom Kuzmićem i peljačem grupe Alfonsom Kornfeindom bili po prvi put u nedalekom Koljnofu. To je bilo i vrime, kad je učitelj Franjo Pajrić čuo po prvi put tamburicu. Vrijeda su si ovi tri učitelji trapili glave, kako bi Koljnofci nek mogli doći do tamburov.

Prvi pokusi su bili neuspješni, drugačije bi tambura u Koljnofu jur morala svečevati viši jubilej. Zaistinu uspješni s nabavom tamburov su bili Koljnofci naime 1974./1975. ljeta, ada pred pedesetimi ljeti. U to vrime je Koljnofac János Szallmer i počeo vježbanjem grupe i počelo je plodno djelovanje društva. Kih 700 nastupov da su Koljnofci u to vrime vjerojatno imali, mislu člani grupe.

Prik 60 ljet od prvoga kontakta i ravno 50 ljet od početka aktivnoga tamburanja u Koljnofu kašnje je društvo sada, 27. septembra pošteno svečevalo ov jubilej. Obilnim kulturnim programom i zabavom s Koprivami su se aktivni i bivši tamburaši naštucnuli na prošlih 50 ljet.

Koljnofsko-hrvatske veze

Ča su zasadili Franjo Pajrić i Janos Szallmer, to su prik ljeta gajili Istvan Pajrić i Zoltán Kiss, Géza Völgy i od 2015. ljeta Zoltán Korláth.

Za naraščaj su se zvana toga skrbile Ingrid Klemenčić i sada Silvana Pajrić. Ov naraščaj je bio i prvi, ki je smio nastupiti na kulturnom programu. Pod peljanjem Silvane Pajrić nastupili su prvo koljnofski mini tamburaši i potom naraščajna grupa i zasluženost dostali veliki aplauz publike, ka nije samo napunila veliku dvoranu, nego i sve ostale prostorije Kulturnoga doma.

Kako se je moglo čuti u moderaciji Karmele Pajrić, a istovremeno i čitati u posebni novina, ke su izdali prilikom jubileja, imaju koljnofski tamburaši i dugoljetne veze u Hrvatsku. Tabore, ke organiziraju redovito, su kroz ljeta peljale istaknute ličnosti tamburaške glazbe iz Hrvatske. Najpoznatiji njih je vjerojatno bio Miki Mihovec, komu u čast je velika grupa koljnofskih tamburašev u svojem dijelu onda zasvirala Pjesmu tamburaša. Iz Hrvatske su došli i brojni sprovednici i prijatelji, med njimi i veleposlanik Mladen Andrić kot i Ivan Tepeš iz Hrvatske matice iseljenika.

Koljnof i susjedna sela

Zvana Hrvatske i Austrije su Koljnofci gajili i dobre veze drugim tamburaškim grupam u Madjarskoj. Za jubilarni program su si zato zvana Tamburice Trajštof, ka je zabavljala tipičnim gradišćanskim repertoarom kot Veselo je društvo naše i Živilo bratinstvo, pozvali i tamburaše iz drugih hrvatskih sel u Madjarskoj. Tamburašice i tamburaši iz Unde zadobili su publiku narodnimi jačkami iz Gradišća. Friškimi melodijami su Kajkavci iz Umoka zakurili publiku. Iz Petrovoga Sela dohadjali su Petroviski tamburaši s narodnimi jačkami, ki su se kašnje ov dan pretvorili u Koprive.

A kot se Petroviščani moru gizditi svojim Koprivam, tako ima i Koljnof veljek cijel red grup, ke su izrasle iz Folklorne grupe Koljnof. Med njimi su i Tamburaši bez imena, sastav, ki na brojni fešta skrbi za dobro raspoloženje. I oni nisu smili faliti na Kulturnom programu.

Pomaže tambura pri asimilaciji?

Kulturni program je završio brojnim čestitkami zastupništva prijateljskih tamburaških društav i kulturnih institucijov. Kot je rekla Karmela Pajrić, kasnije i predsjednik Géza Völgyi kako je popisano u posebni novina na ovoj skoro jednojezično hrvatskoj priredbi se hrvatski jezik u Koljnofu – kot i svagdir drugdir – brzo zgublja. Tambura da je za nje mogućnost, kako moru čuvati svoj identitet i istovremeno približiti doseljenikom veseljem za ovu kulturu. Je li će to uspiti, to se sad još ne more reći. Svakako je dobar znak, da Koljnofci jur sada mislu na 100. obljetnicu.

Tereza Grandić • Foto: Zorica Tóth

„A magyarországi horvátok színháza / Kazališni život Hrvata u Mađarskoj“

Gradska knjižnica Bakar i Grad Bakar organizirali su promociju dvojezične knjige „A magyarországi horvátok színháza / Kazališni život Hrvata u Mađarskoj: Az amatőről a professzionális színházasig a magyarországi horvátok körében / Od amaterske do profesionalne kazališne umjetnosti u zajednici Hrvata u Mađarskoj“ autorice Kristine Glavanić. Promocija je održana u petak 24. listopada u Domu kulture „Matija Mažić“ u Bakru.

Knjigu je predstavio prof. Ivan Pranjić, predsjednik Matice hrvatske – ogranak Čakovec, koji je publici približio važnost i vrijednost istraživanja kazališnog stvaralaštva Hrvata u Mađarskoj. Knjiga na 402 stranice propitkuje značaj kazališnog amaterizma u formiranju samoidentiteta i očuvanju jezika, književnosti i kulture Hrvata u Mađarskoj te važnost i ulogu profesionalnog kazališta Hrvata u Mađarskoj, koje je utemeljeno 1992. godine.

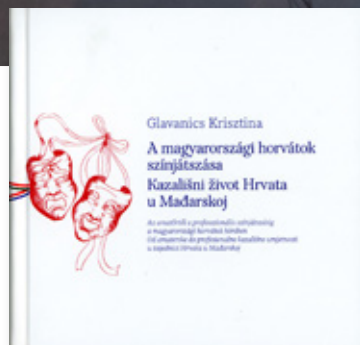
Program promocije bio je obogaćen izvedbama tradicijskih pjesama Ženskog zbora „Sklad“ iz Bakra, župnika Branka Kornfeinda i tamburaša iz Gradišća (Austrija). Nakon službenog dijela publiku je obradovao koncert tamburaša iz Gradišća koji su ovoj večeri dali poseban glazbeni ugođaj. Promocija je održana u okviru programa Mjesec hrvatske knjige Gradske knjižnice Bakar.

„Dvojezična knjiga na hrvatskom i mađarskom jeziku proširena je doktorska disertacija i rezultat desetogodišnjeg istraživanja Kristine Glavanić. Tekst dokumentira kazališno djelovanje hrvatskih amaterskih kazališnih skupina i profesionalnog hrvatskog kazališta u Pečuhu tijekom 20. i 21. stoljeća. Riječ je o istraživanju koje objedinjuje dosad nezabilježenu građu.“

Profesor Ivan Pranjić ističe i filološku, ali i sociološku dimenziju istraživanja Kristine

Glavanić. Usporednom analizom (amaterskih i profesionalnih) etničkih kazališta koja su djelovala ili trenutačno djeluju u Mađarskoj knjiga donosi važnu arhivsku građu koja bilježi detalje iz kazališnog života Hrvata u Mađarskoj. Tako stvara cjelovitu sliku o visokom stupnju amaterizma iz kojeg se razvilo Hrvatsko kazalište Pečuh. Ono je, uz Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru, jedino profesionalno hrvatsko kazalište izvan granica Republike Hrvatske. To su predstavljači knjige i organizatori više puta naglasili ističući važnost takvih institucija kao svojevrsnih čuvara hrvatskog jezika, nacionalne baštine i identiteta unutar dijaspore, ali i jedan od načina da se hrvatska kultura, umjetnost i književnost održe u praksi. Stoga autorica evoluciji Hrvatskog kazališta Pečuh i ulozi koju je u njoj odigrao hrvatski jezik (odnosno prijevodi kazališnih komada na dijalekte hrvatske dijaspore) pridaje posebnu pozornost.

„Dokumentirajući i artikulirajući čitav jedan korpus kazališne prakse – i to mahom putem intervjua, jer je pisana građa koja bi zabilježila djelovanje lokalnih i amater-

skih skupina ili rijetka, ili praktički nepostojeća – Kristina Glavanić ispisala je, prema Pranjiću, cijelu jednu malu povijest mađarskih Hrvata te potvrdila kontinuitet kulturno-jezične cirkulacije Hrvata na mađar-

skim prostorima, koja seže daleko u prošlost. Knjiga Kristine Glavanić pruža uvid u dramsku djelatnost djelića hrvatske dijaspore. U svom istraživanju autorica izdvaja kazališne skupine u Hrvatskom Židanu, Koljnofu i Petrovu Selu. U prilog tome, članovi amaterske kazališne družine iz Petrova Sela izveli su kratak skeč na lokalnom dijalektu.

Istražujući o kazališnom životu Hrvata u Mađarskoj, autorica ponire u ustrajne i svakodnevne borbe za kulturni opstanak, ističući pritom svećenike i učitelje kao one koji su među prvim prepoznali potrebu da se očuva hrvatski jezik sa svim svojim idiomima i dijalektima. Upravo to se, kako daje naslutiti istraživanje, događa kroz kazalište – medij u kojem jezik živi, u kojem se aktivno opire snažnim procesima kulturne asimilacije i zadržava svoja izvorna obilježja“, piše Marta Brkljačić za Maticu hrvatsku.

Branka Pavić Blažetin • Foto: M. Šegulja

Mala stranica

SVETI NIKOLA VEĆ PAKIRA DAROVE ZA DJECU

U vrijeme došašća djeci je jedan od najomiljenijih dana Sveti Nikola – dan zaštitnika djece, siročadi, mornara, putnika, trgovaca, radnika, nevino osuđenih, sudaca, čak i lopova. Nijedno dijete ne zaboravlja 6. prosinca, kad sveti Nikola obiđe djecu i daruje im male darove pa djeca ujutro pretražuju čizmice, cipele ili čarape i gledaju je li im svetac što ubacio. Običaj darivanja djece povezuje se s legendom o svetom Nikoli.

Sveti Nikola bio je poznat po dobrome srcu iako su mu roditelji bili bogati i ostavili mu mnogo novca. Njega to nije zanimalo i sve je razdjelio siromašnima. Odgajao se kod ujaka, koji je bio svećenik i od kojega je čuo za jednog čovjeka koji je izgubio sav svoj novac i zbog toga nije imao miraz za svoje tri kćeri. Postali su toliko siromašni da više nisu imali ni za hranu. U to doba, u 4. stoljeću, djevojke su se mogle udati samo ako su sa sobom u novu kuću nosile miraz. U velikoj nevolji otac je razmišljao o tome da svoje kćeri proda kao robinje. Večer prije nego što je prva djevojka trebala biti prodana, Nikola je kroz prozor njezine sobe ubacio čarapu punu novca. Kad se ujutro probudila, pronašla je smotuljak pun zlata. Bila je presretna jer je zlata bilo dovoljno za njezin miraz i za hranu. Sljedećeg jutra pronašli su još jednu čarapu sa zlatom, što je bilo dovoljno za drugu kćer, a treće noći, budući da su prozori bili zatvoreni, Nikola je zlato ubacio kroz dimnjak. Prema legendi zlatni novac pao je u čarapu koja se sušila kod kamina.

O SVETOM NIKOLI

Sveti Nikola jedan je od najomiljenijih kršćanskih svetaca. Zazivaju ga pomorci, putnici, trgovci, zatvorenici, žene nerotkinje i djevojke koje žele naći dobrog muža... Čak i kradljivci.

U današnjoj južnoj Turskoj u selu Patara 270. godine rođen je dječak Nikola. Roditelji su mu bili bogati, ali su ga odgajali kršćanski, a umrli su za vrijeme jedne epidemije dok je Nikola još bio mladić. Postao je biskup u gradu Myri, u zemlji Likiji, u pokrajini Anatoliji. Vodeći se Isusovim riječima „prodajte ono što imate i dajte novac siromašnima“, čitavo svoje nasljedstvo upotrijebio je pomažući siromašnima, bolesnima i svima koji pate.

Nakon što je umro, 6. prosinca 346. godine, pokopan je u svojoj katedrali. Zbog dobrote, nesebičnosti i čuda što mu se pripisuju, dan njegove smrti postao je i danom njegova slavljenja. Oko Nikole iz Myre isplele su se mnoge priče i legende, a među njima najpoznatija je ona o siromahu i trima kćerima kojima nije mogao osigurati miraz. To je značilo da će ostati neudate i po svoj prilici biti prisiljene postati prostitutke. Čuvši to, Nikola im je odlučio pomoći. Nije to želio učiniti jav-

no, pa je noću otišao do njihove kuće i kroz prozor stavio u kuću tri vrećice pune zlatnika. Prema drugoj inačici priče vrećice je stavljao tri uzastopne noći, a prema trećoj inačici zlatnike je donosio tri godine, svaki put uoči dana u kojem bi svaka djevojka postajala punoljetna. Kad je stigla i treća godina, otac se sakrio kako bi dočekao darovatelja i otkrio tko je on. Međutim, Nikola je doznao za to, pa je treću vrećicu ubacio kroz dimnjak. Treća djevojka te je večeri oprala svoje čarape koje su se sušile iznad žeravice na ognjištu, pa je vrećica s novcem upala ravno u njezinu čarapu!

Beta

MALI KVIZ O SVETOM NIKOLI

- Sveti Nikola rodio se u...
a) Bariju b) Myri c) Patari
- Što su znakovi biskupske časti?
a) mitra i štap b) mirta i štap c) štap i štola
- Sveti Nikola često se pokazuje s...
a) pet vrećica zlatnika b) tri vrećice zlatnika c) sedam vrećica zlatnika
- Sveti Nikola zaštitnik je siromaha jer je...
a) rođen siromašan b) živio siromašno c) pomogao siromašnima
- Sveti Nikola zaštitnik je...
a) djece i mornara b) putnika i vinara c) kuhara i lovaca
- Nikola je izabran za biskupa jer je...
a) lijepo pjevao u crkvi b) prvi došao u crkvu c) bio najbogatiji u crkvi
- Prema legendi zlatnici koje je Nikola bacio kroz dimnjak pali su u...
a) vazu b) cipelu c) čarape
- Biskup Nikola spasio je troje djece od...
a) mesara b) rata c) potresa

RASTE BROJ UČENIKA U SERDAHELSKOJ OSNOVNOJ ŠKOLI

Hrvatska osnovna škola „Katarina Zrinski” u Serdahelu jedna je od tri pomurske osnovne škole s predmetnom nastavom hrvatskog jezika. Ustanova je od 2013. godine pod održavanjem državnog Centra Klebelsberg, a pripada Obrazovnom okrugu Velike Kaniže. Školu pohađaju djeca iz četririju povijesno hrvatskih naselja – iz Serdahela, Sumartona, Mlinaraca i Pustare, ali i iz drugih mjesta u manjem broju, npr. iz Baze (Bazakerettye), Letinje i Velike Kaniže. U ustanovi posljednjih godina raste broj polaznika, u školskoj godini 2025./2026. ima 172 polaznika. Osnovna je škola 1999. godine, nakon velike rekonstrukcije, primila ime hrvatske književnice Katarine Frankopan Zrinski. Serdahelsku ustanovu od 2019. godine vodi Zsolt Trojkó, koji je ove godine dobitnik Priznanja Ministarstva unutarnjih poslova. Zgrada osnovne škole, koja je građena upravo prije 50 godina, pred velikom je obnovom. Sljedeće godine u sklopu Programa TOP-PLUSSZ – Razvoj javnog obrazovanja početak će infrastrukturna obnova u vrijednosti od gotovo 300 milijuna forinti. Tako će polaznici imati još bolje uvjete za usvajanje novih znanja.

Ljetovanje u Zadru

Početak nove školske godine u serdahelskoj osnovnoj školi bio je veseo. Naime, čak 27 prvašića u njoj je počelo svoje osnovnoškolsko školovanje. U posljednjih nekoliko godina raste broj upisanih, pa je u nižim razredima već zavidan broj učenika. Tomu se vesele djelatnici škole jer im je to i neka vrsta povratne informacije – da roditelji cijene njihov rad i rado upisuju svoje dijete u ustanovu. Prema informacijama sadašnjeg ravnatelja Zsolta Trojka, ustanovu je kad je on izabran za ravnatelja pohađalo 137 učenika, a taj broj posljednjih godina raste. Naravno, različiti su razlozi za povećavanje broja učenika, npr. useljavanje novih mladih obitelji, upisivanje djece iz nehrvatskih naselja radi učenja hrvatskoga jezika i dr.

„Znamo da je ova ustanova kad je izgrađena imala okružno djelovanje, to je i danas tako iako u nazivu to nije istaknuto.

Ravnatelj Zsolt Trojkó

Zapravo je tendencija da se u našu školu osim serdahelske djece upisuju i djeca iz Mlinaraca, Pustare i Sumartona. Roditelji prema zakonu slobodno biraju školu za svoju djecu. Naravno, i mi dosta činimo za povjerenje. Suradujemo s dječjim vrtićima, posjećujemo ih, organiziramo programe u koje uključujemo i djecu predškolske dobi, pozivamo ih na naše programe s roditeljima, održavamo otvoreni dan i obiteljski dan kako bismo predstavili kako mi radimo... Radimo to jer mislimo da je komunikacija vrlo važna u tom pogledu. Već više desetljeća imamo više učenika i iz obližnjeg grada, Letinje. Uspjeli smo s poduzećem za javni prijevoz riješiti to da školski autobus dovozi djecu do škole, što je vrlo važno zbog sigurnosnih razloga. Iz grada dolaze djeca čiji roditelji žele da im djeca uče hrvatski jezik, a imamo čak pola-

znike iz Baze, što je podalje od Serdahela. Roditelji također vrlo žele da im dijete nauči jezik", govorio je ravnatelj o tendenciji upisivanja.

Nova školska godina počela je sa 172 učenika, od kojih svi uče hrvatski jezik iako je sve manje djece hrvatskoga podrijetla. Možda je najviše one djece kod kojih je jedan roditelj hrvatskog podrijetla, rijetko su oba roditelja. Ima i onih koji pripadaju većinskom narodu ili su pripadnici neke druge narodnosti. Ti podatci vidljivi su i iz podataka posljednjeg popisa stanovništva. Naime, pripadnici hrvatske narodnosti u naseljima polako izumiru, njihova su se djeca većinom odselila i utemeljila svoje obitelji ponajprije u gradovima, a u kuće hrvatskih obitelji useljavaju se obitelji većinskog naroda. Naravno, kad roditelji upisuju svoju djecu u ustanovu, načisto su s tim da se u njoj odvija hrvatski narodnosni program i oni to prihvaćaju.

Prvašići na satu s učiteljicom Zlatom Hederić

kojih je jedna već isto u mirovini, ali je nastavila raditi. Osim njih još je nekoliko umirovljenih učitelja koji poučavaju razne predmete i također govore hrvatski jezik te jedna pedagoginja. Ustanova bi volje-

praktične vježbe u Serdahelu, a zauzvrat učenici serdahelske škole imaju mogućnost tjedan dana ljetovati u Zadru. Isto tako hrvatska samouprava pruža pomoć u ostvarivanju Pomurskih jesenskih književnih dana i raznih natjecanja.

Prema riječima ravnatelja poučavanje hrvatskog jezika vrlo je kvalitetno u ustanovi, a marljiviji učenici na kraju osmog razreda uspijevaju položiti državni jezični ispit prvog stupnja, a poslije i srednjeg stupnja. Učenici na raznim natjecanjima postižu zavidne rezultate. Bilo bi još učinkovitije učiti kad bi se razredi u kojima je veći broj djece na satovima hrvatskoga jezika mogli dijeliti, međutim zasad ustanova za to nema kapaciteta s jedne strane zbog nedostatka prostorija, a s druge strane zbog nedostatka nastavnika.

Prvi dan u školi

Kako se smanjuje broj učenika hrvatskog podrijetla, tako se smanjuje i broj nastavnika hrvatskog podrijetla. Dok su prije jedno desetljeće u sastavu nastavničkog kolektiva u većini bili učitelji rodom iz pomurskih hrvatskih mjesta, danas ih je malo. Otišli su u mirovinu, nekolicina njih još radi u mirovini i tako još ima nekoliko učitelja koji govore hrvatski jezik. Tako radi i učiteljica razredne nastave Zlata Ribarić Hederić, koja je umirovljenica, ali rado se primila još posla. Iskustva ima puno, kao i energije, i dok može, rado radi s djecom. Ona poučava i hrvatski jezik. Osim nje još je jedna učiteljica razredne nastave završila Hrvatsku učiteljsku visoku školu u Baji, hrvatski jezik poučavaju još dvije učiteljice hrvatske struke, od

la zadržati nadalje svoj profil. Ravnatelj je također hrvatskog podrijetla i kao učitelj glazbe posebno se zalaže za hrvatsku kulturu. Posebnu pozornost posvećuje njegovanju hrvatske glazbe.

U ustanovi kao izvannastavna aktivnost poučava se tambura i hrvatski narodni ples te djeca imaju mogućnost razvijati svoju vještinu iz likovne umjetnosti. Serdahelska osnovna škola nudi mnoštvo programa za polaznike, a kao narodnosna bazična ustanova nudi i mnoge hrvatske programe u čijem ostvarivanju mnogoput pomaže i Hrvatska samouprava Serdahela te samouprave drugih mjesta. Bez njih teško bi se ostvarila i višedesetljetna suradnja sa Sveučilištem u Zadru u sklopu koje svake godine zadarski studenti održavaju

Tamburaši sviraju na Međunarodnom danu glazbe

Serdahelska će škola ove jeseni proslaviti 50. obljetnicu svojega postojanja, a za tu se obljetnicu priprema s raznim događanjima, izložbom, natjecanjima, školskim listom i susretom nekadašnjih nastavnika. Obljetnica zaslužuje i obnavljanje školske zgrade u sklopu Programa TOP-PLUSSZ – Razvoj javnog obrazovanja. Njime će početi infrastrukturna obnova u vrijednosti od gotovo 300 milijuna forinti.

Beta

Treti Forum dijaloga „Zajedno” u Neutolu

U Neutolu je 11. listopada završio dvodnevni Forum dijaloga „Zajedno”, na koga je pozvao Koordinacijski odbor hrvatskih društav i organizacijov po treći put. Cilj ovoga sastanka je raspravljati i tanačiti o povezivanju društav, skupnom djelovanju i buduću skupni projekti. Ljetos je sudjelivalo oko 40 ljudi iz svih regijov hrvatske autohtone grupe i svih generacijov. Glasnogovornik Koordinacijskoga odbora, Joži Buranić je jako zadovoljan, da je pri tretom izdanju Foruma dijaloga sudjelivalo 16 hrvatskih društav. Ovo da su praktično sva nadregionalna društva. Tokom dvih dan su diskutirali različne teme i projekte.

Pri Forumu dijaloga su pezentirali webstranicu, ka neka podupira skupno djelovanje Gradišćanskih Hrvatov prik granic. Petar Mogyrosi je pokrenuo internetsku stranicu gradisce.eu, ka neka nastaje skupna platforma za sve Gradišćanske Hrvate u Austriji, Ugarskoj, Slovačkoj i Českoj. Ov nacrt za skupnu stranicu će strukturalno, sadržajno, grafički i tehnički dovršiti djelatna grupa, ka se je formirala pri spravišču u Neutolu.

Gradišćanski Hrvati imaju na čuda mjest svoje knjižnice i svaka funkcionira na svoj način, ovako Buranić. Ali za budućnost, ako se stvori skupni dom zu Dom narodnih grup u Borti, bi bio potriban skupni katalog. Zbog toga kanu u prvom koraku analizirati situaciju hrvatskih knjižnic u Austriji, Ugarskoj i Slovačkoj i na temelju toga pokrenuti diskusiju o mogućnosti njevoga atraktiviranja. Skupni katalog svih knjižnic bi imao prednost dobrog pregleda i da korisniki laglje najdu ča išču.

Koordinacijski odbor hrvatskih društav i organizacijov je pri Forumu i naznanio svoju odluku o dodiljenju Kulturne nagrade Gradišćanskih Hrvatov za 2025. ljetu. Primit čedu ju Mirko Berlaković iz Velikoga Borištofa i Franjo Pajrić starji iz Koljnofa. Ovi dva školniki su djelovali i svenek sudjelivali prik granic, ovako Buranić. Dodiljenje dvih nagradov ovim dvim ličnoščam neka stoji za važnost prikgranične suradnje.

Izvor: volksgruppen.orf.at

SELURINC – Na sjednici samouprave grada Selurinca održanoj 8. kolovoza donesena je odluka o nagradama i priznanjima grada u više kategorija. Među nagrađenima je i Anna Katalin Gulyás, koja je primila „Nagradu za javni i kulturni rad” („Közéleti és kulturális díj”). Gulyás je od utemeljenja prve Hrvatske samouprave Selurinca do danas bila višemandatna zastupnica. Nagrada joj je uručena 9. kolovoza u sklopu proslave Dana grada.

SLAVONSKI BROD – KUD „Tanac” iz Pečuha 11. listopada nastupio je u Trnjanima kraj Slavanskog Broda na priredbi „Obnavljamo baštinu – međunarodna revija rekonstruiranih narodnih nošnji”. Trinaest natjecatelja prikazalo je dvadeset narodnih nošnji, a KUD „Tanac” s ostalim kulturno-umjetničkim društvima predstavio je dio iz svojeg bogatog opusa. Ovoga puta izveli su plesove bošnjačkih Hrvata iz okolice Pečuha te plesove šokačkih Hrvata iz Mohača. Uz njih su nastupili i domaćini, KUD „Lovor” iz Trnjana te RKUD „Darda” iz Darde.

PEČUH – Učenik Glazbene umjetničke škole u Pečuhu Gergő Prosenyák dobitnik je stipendije Rotary. Rotary Club Pečuh već dugi niz godina smatra svojim važnim zadatkom pronalaženje, poticanje i podržavanje talentiranih mladih ljudi koji se školuju u Pečuhu. U okviru ljetos objavljena natječaja za Rotary stipendiju Pečuh ove je školske godine – zahvaljujući svojim uspjesima, marljivosti i savjesnom radu – oboist Gergő Prosenyák osvojio stipendiju. Njegova je mentorica Melinda Kothencz.